

עבירת האזנת סתר

מעט לעת עולות לכותרות ידיעות בדבר ביצוע חוקי או בלתי חוקי של האזנות סתר בפרשות שונות. מדובר בתחום מורכב מהבחנה המשפטית אשר לו נדרשו זה מכבר שופטים בכל הערכאות, ובסוגיות רבות טרם נתקבלו פסיקות ברורות לחלוטין. יחד עם זאת, קיימים בהחלט חוקים, הגדרות, כללים ותקנים בנוגע לביצוע חוקי של האזנות סתר, ובנוגע לענישה הכרוכה בהאזנות בלתי חוקיות. מהי האזנת סתר? מתי היא הופכת לעבירה? מה העונשים בגינה? כיצד מתבטא הנושא בפסיקות שניתנו בעבר? עו"ד אסף דוק מסביר.

הגדרתה של האזנת סתר

במילים פשוטות, האזנת סתר היא שיחה בין אנשים המוקלטת על ידי צד שלישי, וזאת מבלי שלפחות אחד הדוברים הסכים לכך. מאידך, אם השיחה מתקיימת בבית קפה, קולנוע, חנות, מסעדה או מקום ציבורי אחר, מובן שמותר להקשיב לשיחה ואין הדבר נחשב להאזנת סתר. לשיחה שכזו מותר להאזין וגם להקליט אף אם לא ניתנה הסכמה לכך מצד אחד הדוברים. חשוב לציין כי החוק להאזנת סתר משנת 1979 מגדיר שיחה כפעולה המבוצעת בדיבור או במתקן בזק, כולל טלפונים קוויים ואלחוטיים, מחשבים ופקס, כאשר האזנה היא הקשבה לשיחה, הקלטה שלה או קליטתה – כל אלו בעזרת מכשיר. למען ההבהרה, אסור להאזין או להקליט שיחה גם אם התקבלה הסכמה מצד אחד הדוברים, אם המטרה איננה קשורה בהליך משפטי המתנהל בין בני זוג, וכשהיא מכוונת לגילוי דברים פרטיים ואישיים, לגרימת נזק או לביצוע עבירה.

אמצעי תקשורת שונים

כפי שראינו, החוק מתייחס להאזנות המבוצעות באמצעות מתקן בזק, וחשוב להדגיש כי לא מדובר רק במתקנים של חברת התקשורת בעלת שם זה. בסעיף 30 לחוק התקשורת (1982), מוגדר מתקן בזק כצורות של שידור, קליטה והעברת מידע מכל סוג, כגון אלמנטים אודיטוריים, חזותיים ואותיות, באמצעות מתקני אלחוט, קו, אלקטרומגנטי ואופטי. הלכה למעשה, מדובר כמעט בכל מתקן שניתן להעלות על הדעת בשימוש יומיומי, כמו טלפונים ניידים, מחשבים אישיים, מיילים, מסרונים, צ'אטים וכל הודעה קולית או כתובה אחרת. ניתן לומר כי חוק האזנות הסתר משלים את חוק המחשבים הדין בעבירת החדירה למחשב. כפי שראינו, הוא כולל גם תקשורת המתקיימת באמצעות מחשבים, ולכן אם לא ניתנה הסכמה מצד הדוברים ושיחתם נקלטה באמצעות מחשב, הרי שמדובר בהאזנת סתר. המשמעות היא, שבמידה ובדרך זו הושגו ראיות ולא ניתן לכך אישור מטעם הגורמים המוסמכים, הרי שהן יהיו בלתי קבילות בבית המשפט. מעבר לכך, מדובר בעבירה פלילית הכרוכה בענישה חמורה.

עונשים על האזנת סתר

על פי החוק, מוטל עונש מרבי של 5 שנות מאסר על מבצע האזנות סתר שלא לפי היתר דין (בו נעסוק בהמשך). עונש זה מוטל על מי שעשה שימוש בתכנים של שיחות אשר הושגו באמצעות האזנת סתר, מתוך ידיעה כי מקורם בהאזנות סתר, ואין זה משנה אם ההאזנות בוצעו לפי דין או שלא לפי דין. כמו כן, עונש זה נוטל על מי שמתקין או מציב מכשירים לצורך האזנות סתר ללא היתר כדן.

מהו היתר דין?

כאמור, אם לפחות אחד משני הצדדים אינו נותן את הסכמתו להקלטה או להאזנה, מדובר בהאזנת סתר המהווה עבירה פלילית. גורמים המבקשים לבצע האזנה ללא הסכמה של לפחות דובר אחד, מחויבים לפנות אל סגן או ראש בית המשפט המחוזי, ולקבל ממנו צו ייעודי לכך. מטבע הדברים, הגורמים שמבצעים פניות אלו אינם אנשים פרטיים ואף לא חוקרים פרטיים, אלא כוחות הביטחון בכלל ומשטרת ישראל בפרט. לאור הפגיעה הקשה בפרטיות האדם, ישקול בית המשפט בכובד ראש את הנסיבות ויתיר את האזנת הסתר רק בהתקיימות מספר תנאים. לדוגמא, בית המשפט יבחן אם אכן נחוץ והכרחי לבצע את ההאזנה, ואם אין

אופציות אחרות שבעזרתן ניתן לאסוף ראיות ולתפוס את מבצעי העבירות. בנוסף, במידה שהמשטרה מבקשת אישור האזנה כללי ולא לאדם מסוים, יופעל שיקול דעת מחמיר עוד יותר. כמו כן, בית המשפט יבחן את התקופה המבוקשת לביצוע האזנות, מהי חומרת העבירות בה עוסקת החקירה, והאם מדובר בהאזנה לכלל השיחות במכשיר מסוים או רק למספרים מסוימים המתקשרים עימו. באופן כללי, נטייתו של בית המשפט תהיה למזער ככל האפשר את כמות האנשים אשר להם יאזינו ואת תקופת ההאזנה המאושרת. על פי רוב ההנחיה תהיה שלא להאזין לכל השיחות במכשיר המסוים, אלא רק לאלו הדרושות לבחינת אחריות המעורבים בעבירה ולבדיקת זהותם.

מי רשאי לבצע האזנות סתר?

הלכה למעשה, הגופים המוסמכים לבצע ולאשר האזנת סתר הם המשטרה (באישור בימ"ש מחוזי), גופי ביטחון באישורו של שר הביטחון, וכן מפכ"ל המשטרה אם מדובר בהאזנות דחופות במיוחד. התחום כולו מפוקח על ידי ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת, אליה מוגשים בכל חודש מסמכים המעידים על ההיתרים שהתקבלו ופרטיהם השונים. מטבע הדברים, כאשר מבצעים האזנות סתר מוקלטות לעיתים שיחות שאינן קשורות במישרין לחקירה וכוללות פרטים אינטימיים כאלו ואחרים. על פי החוק, אסור לגורמים המבצעים האזנות להעלות את התכנים על הכתב, או להשתמש בהם לצרכי מידע כללי או לחקירה עצמה.

תחום משפטי מורכב

כפי שניתן לראות האזנות סתר זוכות להתייחסות כבדת משקל במערכות המשפט והחקיקה, אינן מאושרות בקלות, ומלוות בלא מעט חוקים, סייגים ותקנות. יתר על כן, ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום המחשבים, המידע האלקטרוני והתקשורת מעמידות בפני בתי המשפט התלבטויות מורכבות בעת דיונים הנוגעים לנושא. זאת, מאחר שלמרות הגדרותיו המקיפות של מתקן בזק, המציאות מציגה תחומי ביניים אפורים שלגביהם נדרש בית המשפט להחליט האם מדובר בהאזנת סתר אסורה, אם לאו. להלן שתי דוגמאות הממחישות את מורכבות הנושא.

האזנה לתא קולי - האזנת סתר?

מדובר במקרה מפורסם שזכה לכינוי "פרשת האחים בדיר", בו שני אחים עיוורים תושבי כפר קאסם הואשמו בעבירות שונות תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים. אחת השאלות שהופיעה במהלך הדיונים בבית המשפט, הייתה אם כניסה אל התא הקולי במכשיר הסלולארי של אנשים אחרים, מבלי לקבל את רשותם או רשות מטעם מי שהשאיר את ההודעה, ובמטרה להאזין להודעות שנשמרו, עומדת בהגדרתה של האזנת סתר אסורה. כאמור, מדובר בשאלה מהותית אשר תשובה חיובית עליה עלולה להוביל לענישה של עד 5 שנות מאסר. בהכרעת הדין התייחס השופט אל ההגדרות המצויות בחוק, וכתב שבהתאם להן בעל השיחה הוא מי שהשיחה ומסריה הועברו אליו במתקן בזק ויועדו להיקלט על ידיו. על כן, אם לא ניתנה הסכמתו לכך שהנאשמים יאזינו לתכני ההקלטות, הרי שזוהי האזנת סתר אסורה. כמו כן, אין הבדל מהותי מבחינת החוק בין שיחה שמקיימים שני אנשים המצויים באינטראקציה רגילה, ובין שיחות בהן מועבר מידע בין הצדדים באמצעות הקלטה של אינפורמציה קולית. מאידך, לדעתו של השופט יש הבדל בין תא קולי לבין מכשיר איתורית, שכן האחרון מעניק שירות העברת מסרים ולא נחשב לבעל שיחה. בערעור שהוגש עקב ההכרעה לבג"צ חזרה בה התביעה מאישומי האזנות סתר, ולא ניתנה פסיקה ברורה באשר למעמדו של התא הקולי.

ומה עם יירוט דואר אלקטרוני?

במקרה זה התקיימה חקירה של המשטרה הצבאית בנוגע למרמה ושוחד במכרזי הצבא. המשטרה ביקשה מנטוויז'ן, ספקית אינטרנט ותקשורת, לבצע חיפוש במחשבי החברה ולקבל לידיה התכתבויות שביצעו במיילים מספר חשודים. בנוסף ביקשה מצ"ח לקבל לידיה כל תכתובת אלקטרונית נכנסת ויוצאת מחשבונותיהם של החשודים לתקופה של חודשיים. זאת, לאור צו חיפוש שהציגו החוקרים. ואולם, החברה טענה בבית המשפט כי צו החיפוש אינו מספיק על מנת להיעתר לבקשה, מאחר שמדובר בהאזנת סתר ולא בחיפוש. לטענת החברה, הודעות שמורידים הלקוחות למחשביהם אינן נשמרות במחשביה, ולכן כל דואר אלקטרוני עומד בגדר שיחה שטרם הסתיימה. לצורך כך, גייסה את פסיקת בית המשפט בפרשת בדיר בה דיברנו לעיל, ולפיה האזנה למידע הקיים בתא קולי נחשב להאזנת סתר. ואולם, המשטרה הצבאית טענה כי חוק המחשבים מבחין בין חדירה לקו תקשורת ובין חדירה לחומרים שעל המחשב, ומכאן שמדובר בשיחות

שאכן הסתיימו ולכן אין הפעולה עומדת בגדר האזנת סתר. תחילה קבע בית המשפט כי מדובר בחיפוש ולא בהאזנת סתר, שכן השיחות אינן מיורטות באותה עת שהן מתקיימות אלא נקראות לאחר מכן כמו בדברי דואר רגילים. מכאן שאין צורך בצו המאפשר האזנת סתר וניתן להסתפק בצו החיפוש. ואולם, בערעור שהוגש לבית המשפט המחוזי הודיעה הפרקליטות כי מעתה והלאה יוצאו צווים להאזנת סתר על מנת ליירט מיילים. בשורה התחתונה, גם סוגיה זו לא נפתרה לחלוטין, ובפרט השאלה לגבי מיילים שנשמרים על מחשבי הספקית, בין אם עדיין לא נמשכו על ידי הלקוחות ובין אם לצורך גיבוי.

זומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בגין האזנת סתר?

פנה לעו"ד פלילי מנוסה שייסע לך בניהול ההליך הפלילי נגדך, בין אם זה בחקירת המשטרה ובין אם זה בכותלי בית המשפט, שכן המדובר בעבירה שתוצאתה יכולה להיות חמורה מאוד עבורך הכוללות כאפשרות סבירה לחלוטין גם הותרת כתם בדמות רישום פלילי ובמקרים מסוימים אף מאסר ממושך מאחורי סורג ובריח. משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים בעבירות האזנת סתר מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה וזומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בגין האזנת סתר פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או [השאר פרטים](#) ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}